

BLOGI

Suomalaisten talousosaamisessa on yhä petrattavaa

20.7.2023 – Talousosaaminen

KIRJOITTAJA

Anu Rajjas

Talousosaamisen neuvonantaja

Euroopan komissio julkaisi heinäkuussa osana Eurobarometria [tutkimuksen EU-maiden aikuisväestön talousosaamisesta](#). Aineisto kerättiin nettihaastatteluin tämän vuoden maaliskuun lopulla, jokaisesta EU-maasta osallistui 1 000 henkilöä. Tämän tutkimuksen suurin etu on, että se tarjoaa meille mahdollisuuden verrata Suomen tuloksia EU-maihin.

Taloustietämys Suomessa vahvaa

Aloitetaan hyvillä tuloksilla: suomalaisten taloustietämys on vahvaa. Tätä kysyttiin tutkimuksessa viidellä kysymyksellä. Kysymykset koskivat inflaatiota ja sen vaikutusta ostovoimaan, korkotasoa ja korkoa korolle -ilmiötä, riskin hajauttamisen merkitystä sijoittamisessa, riskin ja tuoton välistä suhdetta sekä korkojen vaikutusta arvopapereiden hintoihin. Suomalaisista 40 prosenttia tiesi vähintään neljä näistä kysymyksistä oikein ja sijoituimme taloustietämyksessä toiseksi Hollannin jälkeen. Vain joka kymmenes suomalaista tiesi korkeintaan yhden kysymyksistä oikein; tämä oli pienin osuus kaikista EU-maista.

Suomalaiset arvioivat oman tietämyksen tasonsa varsin hyväksi: noin puolet katsoivat olevansa keskivertotasolla suhteessa muihin suomalaisiin, 39 prosenttia sitä korkeammalla. Tässä sijoituimme neljänneksi EU-maiden joukossa. On myönteistä, ettemme tällä kertaa vähättele osaamistamme!

Suomalaisten hyvä taloustietämys juontaa todennäköisesti laadukkaasta kouluopetuksesta. Suomi sijoittui hyvin [talousosaamisen PISA-tutkimuksessa](#) vuonna 2018. Ihmiset ovat oppineet seuraamaan talousuutisia, mikä on erittäin myönteistä.

Digitaaliset finanssipalvelut hallussa

Suomalaisten digitaidot ovat yleisesti hyvällä tasolla. Siksi saimme selkeän ykkössijan digitaalisten finanssipalveluiden käyttäjinä. Jopa 69 prosenttia pitää näiden palveluiden käyttöä hyvin helppona, ja vain viisi prosenttia koki ongelmia.

Sen sijaan taloudellisen käyttäytymisen puolella suomalaiset osoittivat eniten petraamisen varaa. Taloudellista käyttäytymistä mitattiin kysymyksillä finanssituotteiden valitsemisesta, menoseurannasta ja taloudellisten tavoitteiden asettamisesta. Tällä alueella suomalaisista reilu kolmannes erottuu taitaviksi, mikä on EU-maiden joukossa heikointa. Esimerkiksi kysymyksessä harkitseeko ostoksia tehdessään, onko niihin varaa, 15 prosenttia suomalaisista ei tee näin. Sama toistui menoseurannan kohdalla: puolet suomalaisista ilmoitti, etteivät pidä kirjaa menoistaan. Myös taloudellisten tavoitteiden asettaminen on suomalaisilla suhteellisen heikkoa, sillä kolmannes ei tehnyt tätäkään.

Talousspuskurit puuttuvat suomalaisilta

Suomalaisten heikko taloudellinen varautuminen tuli esille jo koronakeväänä ja on senkin jälkeen korostunut kiihtyneen inflaation ja korkojen nousun myötä. Jos tulot tippuvat tai menot nousevat, suomalaiset kotitaloudet ovat ongelmissa. Kysymyksessä, jossa tiedusteltiin, kuinka kauan henkilö pystyisi selviytymään elinkustannuksista tulojen menetyksen jälkeen, suomalaiset olivat EU-maiden heikointa joukkoa. Jopa neljäsosa ilmoitti, ettei heillä ollut olemassa vararahastoa tällaisiin tilanteisiin. 29 prosenttia kertoi pärjäävänsä tulojen menetyksen jälkeen vähintään puoli vuotta.

Myös kysymyksessä tulojen riittävydestä eläkkeellä olleessa suomalaiset eivät olleet kovin luottavaisia verrattuna muihin EU-maihin: yhdeksän prosenttia olivat hyvin luottavaisia ja 37 prosenttia jonkin verran.

Taloulosaamisen strategialle töitä

Tutkimuksessa muodostettiin kokonaistaloulosaamisen indikaattori koskien kansalaisten taloudellisesta tietämystä ja käyttäytymistä. Koska Suomi sijoittui taloudellisen käyttäytymisen kysymyksissä heikosti suhteessa muihin maihin, sijoitus tässä kokonaisindikaattorissa oli myös heikko: 27 EU-maan joukossa olimme sijalla 18.

Taloulosaaminen on laaja kokonaisuus ja tämä tutkimus antoi vain yhden tulokulman siihen.

Suomalaisten taloulosaamisesta julkaistiin oikeusministeriön toimeksiannosta toukokuussa myös toinen [tutkimus](#). Tämä tutkimus oli komission tutkimusta laaja-alaisempi ja syvällisesti taloulosaamisen eri osa-alueisiin paneutuva, mutta tulokset olivat kuitenkin pääosin samansuuntaisia. Käytännön kannalta olennaista on poimia tuloksista taloulosaamisen aukkokohtat ja väestöryhmät, joilla osaamisen jollakin alueella on parannettavaa.

Komission tutkimuksen puutteista huolimatta väitän, että tuloksista kannattaa ottaa vaarin. Jos aiomme olla vuoteen 2030 mennessä maailman parhaita taloulosaamisessa, meidän toimijoiden, jotka edistämme taloulosaamista pitää kääriä hihat juuri taloudenhallinnan taitojen ja käytäntöjen opastamisessa aikuisväestön keskuudessa.

Avainsanat

EU-maat, vertailu, Euroopan komissio, taloulosaaminen